

rine dair bir soruya yanıt ararken irdelememiz gereken asıl nokta yaratıcı düşünüp düşünemeyecekleri. Alandaki genel inanış göre bilgisayarlar cebirsel, mantıksal ve benzer problem çözme yetilerinde büyük başarılar elde edebiliyorsa da yaratıcı bir işe imza atabilmeleri oldukça zor. Çünkü bir işin yaratıcı olabilmesi için, girdiden farklı yeni ve yararlı sonuçların elde edilmesi gerekiyor. Oysa bilgisayar programları genellikle “eğer - öyleyse” tabanlı kodlarla sınırlandırılmış durumlardan oluşturuluyor.

Bilgisayarlar Duygusal Zekâya Sahip Olabilir mi?

Tarih içinde klasik Batı kültürlerinin zekâ ve duyguyu hep birbiriyle zıt iki kavram olarak sınıflandırdıklarını görüyoruz. Duygunun düzeni bozan bir etmen olarak algılanıp akıl ve man-

Psikoterapistim Bir Bilgisayar!

Yapay zekâ uygulamaları yalnızca mühendislik harikaları yaratıp hayatı kolaylaştırmak için değil, eğlence sektörüne hizmet amaçlı da kullanılıyor. Örneğin, özellikle de 1970’lerde kelimeleri bir araya getirerek anlamlı cümleler yaratan akıllı sistemler yaratma çabası büyüktü. Bu çabanın ürünü de ELIZA isimli bir program oldu. Bu program, karşısındakine karşı empati kurabilen ancak terapi sırasında az konuşan, hastasına “Bu sana nasıl hissettirdi?” gibi yönlendirici sorular soran bir psikoterapisti simüle edebiliyor, kullanıcısının zayıflıklarını ya da kuvvetli yanlarını açığa çıkarabiliyordu. Programın bunu yapabilmek için kullandığı yol oldukça basitti. Konuşma sırasında “Anne” ya da “mutsuzluk” gibi anahtar kelimeleri tarıyor ve bu yanıtla bağlı olarak bilgi tabanındaki uygun soruları soruyordu. Adresini verdiğimiz siteden bu “cana yakın” psikoterapiste ulaşabilirsiniz. Ancak kendisi yalnızca İngilizce konuşuyor!:

http://www.ai.ijs.si/eliza-cgi-bin/eliza_script

1993 yılında Amerika’daki MIT üniversitesindeki araştırmacıların yarattığı “Kismet” isimli bu robot, insanlarla sevinç, üzüntü ve öfke gibi duygusal tepkiler vererek iletişim içine girebiliyor.

tığa zarar verdiğinin düşünüldüğüne tanık oluyoruz. Oysa günümüzde duygusal zekâ çalışmaları, duyguların mantıksal işleyişleri nasıl da olumlu etkileyebildiğini gözler önüne seriyor. Bunun yanı sıra insanlarla ilişki içine girmesi hedeflenen her sistemin duygudan anlayabilmesi de önem taşıyor. Bu nedenle de yapay zekâ çalışmalarının bazıları duygusal işleyişleri de hesaba katmayı, diğer bir deyişle duyguyu simüle etmeyi hedefliyor.

Ancak bunu yapabilmek hiç de görüldüğü kadar basit değil. Çünkü ses değişimi, terleme, göz bebeği büyümesi gibi duyguyla ilişkili fiziksel değişimler taklit edilmeye çalışıldığında abartılı sonuçlar alınıyor ve söz konusu duygusal araç kullanıcı için rahatsız edici derecede “açık seçik” kalıyor. Diğer bir yolsa bilgisayara “taklit” yaptırmak değil de, o duyguları cidden yaşatabilmek. Ki bunun anlamı, ona kişisel tercihler ve özerklik kazandırabilmek. İşte, yapay zekâ alanının en büyük ütopyası da bu fikrin altında yatıyor. Ancak şimdilik bu fikri gerçeğe taşıyabilmek oldukça uzak görünüyor.

Gelmiş Geçmiş En Hırslı Yapay Zekâ Projesi: CYC

Tüm hayatımız bir deneyimler zincirinden ibaret. Nefes aldığımız her dakika yaşama dair yeni bir şeyler öğreniyor, doğanın kurallarına dair bu bilgileri belleğimizde kodluyoruz. İşte, bu kodlar zaman içerisinde yaşam bilgile-

rimizi oluşturup algılarımızı, düşünce biçimlerimizi, kararlarımızı kısacası bilişsel işleyişlerimizin bütününe etkilemeye başlıyor. Diğer bir deyişle, bilinçli düşüncede farkına varamadığımız genel geçer varsayımlar halini alıyorlar. Örneğin, bir babayı oğluya el ele gördüğümüzde gizliden gizliye oğlun babadan daha genç olduğunu ve her zaman da öyle kalacağını biliyoruz. Bir anlamda içsel bir bellekte tüm o bilgiyi saklı tutuyoruz. Ancak bilgisayarlar, hepimizin anladığı anlamda böylesi bir öğrenme yetisinden yoksun. Bu nedenle de yapay zekânın bugün geldiği noktada karşısına çıkan en büyük engel insan zihnine has bu içsel bellek birikimi. İnsanın her kararının içine sinen yaşamsal bilgi hazinesini! Üstelik bu bilgilerin insan zihninde nasıl kodlandığı da henüz bilinmiyor. Yapay zekâ araştırmacılarının tıklandıkları bu en kritik noktada, biyoloji ve psikoloji de beyne ilişkin sağlam ve güvenilir bilgiler sunamıyor.

Bugün, yapay zekâ çalışmalarında karşılaşılan en büyük sorun insanın yıllarca deneyim ve okuduklarıyla öğrendiği genel dünya bilgisinin bilgisayarlarla bulunmaması. Milyonlarca dolarlık CYC projesi, bu sorunun üstesinden gelmeyi hedefliyor.

İşte, bilgisayar sistemlerinde içsel bellek/ yaşam bilgisi sorununu ortadan kaldırmaya yönelik başlatılan CYC projesi, 25 milyon dolar ve 20 yıllık iş gücü yatırımıyla bugüne değin gelmiş geçmiş en hırslı yapay zekâ projesi olarak anılıyor. Hâlihazırda büyük bir çoğunluğu tamamlanan projede çalışan her bir eleman elleriyle sisteme “dünya bilgisi” girişi yapıyor. Şu ana kadar bu şekilde girilmiş dünya bilgilerinin sayısı bir milyonu bulmuş durumda. Peki, bunca yıllık çalışma ve milyon dolarları sonucu belirsiz böylesi bir projeye akıtan neden ne olabilir? Eğer proje başarılı olabilirse, bu projeyi destekleyen firma dünyanın tek “doğa yasala-